

Nagyon sok a munkában az idézet, különösen az első részben, ugyannyira, hogy majdnem az a látszat, mintha azok az idézetek alkotnák a fejezetek vázát. Meg kell ezt említenünk, anélkül, hogy ebből a munka eredetiségére vonatkozólag következtetéseket kívánánk levonni.

Feltűnő az is, hogy unos-untalan egy munkából: Felméryből idéz, mintha más munka nem is volna a világon, mintha csak Kármán, Fináczy, Weszely, Nagy László stb., (hogy csak a hazaiakat említsem) nem is volnának a világon. Nem tudhatjuk ezt bé a Felméry iránt tanusított esetleges rajongásnak sem, mert a műből általában az látszik, hogy szerző a modern pædagogiai írkat, műveket és irányokat alig ismeri.

Tárgyi tévedései is vannak, ilyen pl. midőn azt mondja, hogy a gyermek selypsége a legtöbb esetben abból származik, hogy midőn beszélni kezd a gyermek, a környezetétől — becézésből — selypesen kiejtett szavakat hall. A testi fenytéket, mint nevelési eszközt említi, amin valóban meg kell ütöknünk még az esetben is, ha azt mondja szerző, hogyha lehet, el kell mégis kerülni. Bizony el kell azt kerülni minden esetben. Szokatlanul hangzik, hogy törvény által kell büntetni a családi nevelés ferde kinövéseit s azokat a szülőket, kik ebben bünösöknek találtnak.

Látszik e munka minden részéből, hogy szerző használni akart, jót akart adni s ha nem ragaszkodik oly mereven azokhoz a régi keretekhez, műve értékesebb lett volna. Igy azonban azt kell rá mondanunk, hogy nem a modern pædagogiai irányzat alapján áll, nem a fejlődő társadalom által kívánt követelmények kielégítését szolgálja, mert az újabb pædagogiai irodalom tanulságait nem értékeshíti s a régi kereteket csak a maga által tapasztalt esetek ismeretetésével bővíti ki. Ha nagyobbkörű elméleti tanulmányozás után fog műve megírásához, azzal a gyakorlati tudással, mely szerzőben megvan, azzal a szeretettel, melyet a népiskolai nevelés ügye iránt érezni látszik, minden tekintetben kielégítő kézikönyvet adhatott volna kezünkbe.

H. Fekete Péter.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Oktatás és érdeklődés címen rendkívül tartalmas fejtegetéseket közöl a *Zeitschrift für pädagogische Psychologie* januári füzeté W. Münch tollából. Az érdeklődés létrejötte és megnyilvánulása sok feltétel együttes működésétől függ. Már azért sem lehet az érdeklődés oly nyugodt és biztos tartalmú, amilyennek szeretnők, mert a

léleknek emelkedett állapotát jelenti, de meg sok befolyás hat az érdeklődésre kereszteszöleg, eltérítően, megsemmisítőleg. Külömbőség van az egyének közt. A legtöbb embernél sokkal nagyobb hatalma van a kívánással és vágygal szoros kapcsolatban levő érdeklődésnek, mint a tisztán szelleminek, a vágyakozás nélkül befogadónak. Némely anyag vagy tárgykör már magával hozza a tanulók természetes érdeklődését, másoknál csak a feldolgozás módja kelti fel és közvetve kell fenntartani. Az oktatásnak azonban nem kell mindig érdekesnek lennie; sokszor kell a tanulónak minden természetes hajlandósága ellenére is a gondolkodás bizonyos utjait követnie, amikor az eredmény megnyugtatja és a további tárgyalások iránt felkelti érdeklődését. És nem is lehet az oktatás szakadatlanul érdekes, mert sok függ a tanulóktól maguktól is. A minden oldalú egyenletes érdeklődés nagyon ritka és még ritkábban jele az erős tehetségnek. A tárgyakra, illetve tárgyalásmódjukra nézve figyelembe kell vennünk, hogy az ifjak fogékonysága akkor válik különösen erőssé, amikor az oktatás kapcsolatba jut a valóságos jelennel és a tanulók életének problémáival; teljes érdeklődésre pedig ott számíthatunk feltétlenül, ahol cselekvés, élet, átélés van szóban. A cselekvés világának sokkal nagyobb a jelentősége, mint az érzésének. De azért vannak egyéni és az egyéniéssel rokon típusú különbségek. Sok egyéni érdeklődést szívnak magukba a gyermekek már életük első környezetéből, sokat hoznak magukkal mélyreható érintkezésekből. Ilyen mélyreható érintkezés szuggesztív hatását kell kihasználnia a tanárnak is. Az érdeklődést azonban nehezebben veszi át a gyermek felülről, mint alulról, vagy oldalról társaitól. A legfontosabb feladat tehát az, hogy a tanár nevelő legyen és az oktatást úgy alakítsa, hogy benne nagy szerepe legyen a cselekvésnek, a tanuló egyénisége megnyilatkozásának.

*

Determinizmus és nevelés címen írt értekezésében *S. Bodansky* (a *Zeitschrift für pädagogische Psychologie* múlt évi hatodik számában) annak a kimutatásával foglalkozik, hogy a determinizmus nemcsak nem zárja ki a nevelőbefolyás lehetőségét, hanem inkább megveti ennek a lehetőségnek az alapját. Az akarás ezen felfogás értelmében nem valami ok nélkül való, hanem a természeti történések összefüggésébe illeszkedik, tehát nemcsak hatás, hanem maga is ok. Másrészről az akarás lelki esemény és ép benne jut kifejezésre az egyén spontaneitása. Az akarat tehát nem abban az értelemben nem szabad, hogy a külvilág teljesen és egyértelműleg meghatározza, hanem a külvilág csak az okot adja, míg a tulajdoképeni törekvést a lelki előzmények, képzetek, érzelmek, itéletek, meggyőződések stb. határozzák meg. Mennél fejlettebb az ember, annál erősebb a lelk